

Mei

Bent u het verplichte thuiszitten moe? Snaakt u naar Thijsses' onbekommerdheid, naar fluitend uw impulsen de vrije teugel geven, naar innige nabijheid tot desnoods de melkboer – kortom, naar afscheid van het Covid-virus? En wordt de roep van de lente onweerstaanbaar? Als het mei is, wil een mens toch zeker naar buiten!

Hou vol. Het verlossende woord is niet aan ons, dat komt van Sint Mark.

De overheid waakt en de natuur blijft nog wel even in jubelstemming. Maar vergeet de lieve lente, het prille groen, de donzige pulletjes, het zoele briesje. Het voorjaar toont ook een heel ander gezicht. Wanneer we straks massaal onze hollen verlaten, zullen we worden ontvangen door een snerpend:

“Zie, zie, zie,
zie! zie! zie!
zie!! zie!! zie!!
zie!!!”

Dat zijn, in de woorden van Guido Gezelle, de Gierzwaluwen, die in mei ons luchtruim veroveren. Ze zoeken de stad op, waar ze nestelen. Als ze al eerder hebben gebroed, zoeken ze vaak het nest van vorig jaar op, net als Boerenzwaluwen. Wordt het de eerste keer, dan is dat tevens de eerste keer sinds ze zelf uit het ei kropen dat ze even kunnen gaan zitten. Want drie of vier jaar hebben de juvenielen en vrijgezellen onafgebroken in hoger sferen vertoefd, boven de oerwouden van Zaire en Malawi, hoog boven Liberia en Senegal.

Heersers van het luchtruim zijn ze. Ze vliegen razendsnel, bijna letterlijk zonder ophouden, zowel hemelhoog als op straatniveau, en al vliegend foerageren ze (wel 10.000 insecten per etmaal; sommige bronnen noemen het dubbele), verzamelen ze nestmateriaal, slapen ze en paren ze. Dat laatste slaat de logge Homo sapiens met verwondering. Hier kan geen Kama Sutra tegenop.

Veel is onzeker over de Gierzwaluw. De gemelde aantallen zijn slechts een ruwe schatting; als je studieobject onophoudelijk rondvliegt in soms de ijlste luchtlagen is de kans op precieze waarnemingen klein. De vrouwtjes en mannetjes zijn op afstand niet van elkaar te onderscheiden, de volwassenen en de juvenielen evenmin. Nesten tellen en broedsucces meten, dat lukt met mate. Gelukkig helpt de moderne techniek ook een handje.

Radaronderzoek heeft aangetoond dat Gierzwaluwen kilometers hoog kunnen klimmen en dat graag doen in massale groepen, 's nachts, boven het IJsselmeer. Men speculeert over het nut van deze exercitie: misschien willen ze, letterlijk, hun horizon verbreden? Ze gaan wel twee en een halve kilometer hoog, en dat zowel in de avond- als in de morgenschemering. Registreren ze de positie van de zon in combinatie met de sterrenhemel? Peilen ze luchtdruk en windrichting? Stellen deze vluchten hen in staat depressies van verre te zien aankomen? Het is bekend dat bij slecht weer, als de insecten zich niet laten zien, Gierzwaluwenjongen in een tijdelijk coma raken terwijl hun ouders desnoods tot Parijs vliegen om voedsel te vinden.

Dat ze naar Congo vliegen en via Senegal terugkeren is vastgesteld op grond van isotopenonderzoek aan de veren, en ook met behulp van zogenaamde *dataloggers*, die op de rug van vogels worden aangebracht en hun route registreren. Gierzwaluwenonderzoek is *high tech*.

Wilt u weten wat er allemaal ontdekt is en onderzocht wordt, lees dan *De gierzwaluw* van Remco Daalder, een uitgave van Atlas Contact. Je valt van de ene verbazing in de andere. Een prachtboek.

Voor ons zijn Gierzwaluwen natuurlijk in de eerste plaats de vogels die als projectielen door de straten van de binnenstad suizen, gillend als de heksen van MacBeth, rondscheurend als nozems op hun brommer. Het is maar goed dat hun prooidieren niet ook schreeuwen.

Piepende en
kriepende,
zwak en ge-
zwind;
haaiende en
draaiende,
rap als de
wind;
wiegende en
vliegende,
vlug op de vlerk (...)

Nee, de Gierzwaluw is niet lief of zacht of schattig. Geen lammetje, geen kuikentje. Het lijkt het coronavirus wel.

In Haarlem ken ik één plek waar u gegarandeerd Gierzwaluwen van dichtbij kunt waarnemen. Dat is in de Regulierstraat, tussen Frans Halsplein en de kop van de Cronjéstraat. Daar is een groot aantal nestkasten opgehangen en ingebouwd, en sinds jaar en dag weten Gierzwaluwen die te vinden. U moet zijn bij nummer 35. Daar huist de Stichting Bouwen voor GierZwaluwen (BVGZ). Ook aan de achterkant van de huizenrij hangen kasten.

Hun website, met talloze webcams, is www.gierzwaluwenkoloniehaarlem.nl Op zaterdag 25 april is nestkast 4 als eerste van dit jaar in gebruik genomen. Gaat dat zien – en wacht niet te lang, want de “honderd-dagenvogel” is in augustus alweer verdwenen.

Rob van Dam